

JAARBOEK VOOR
MUNT- EN PENNINGKUNDE

41

KON. NED. GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE
AMSTERDAM 1954

Commissie van Redactie: Dr. H. Enno van Gelder, Voorburg;
Dr. A. Gorter, Bilthoven; O. N. Keuzenkamp-Roovers, Groningen;
A. van der Wiel, Ede; Dr. A. N. Zadoks-Josephus Jitta, Amsterdam.

Alle correspondentie betreffende redactie en administratie te richten
aan het secretariaat: Lange Voorhout 50, 's-Gravenhage.

BOEKBESPREKINGEN

M. Grant, *Roman Imperial Money*, London etc. 1954.

De schrijver, die de laatste jaren in een indrukwekkend lange reeks geschriften blijk heeft gegeven zowel van nauwgezetheid in zijn onderzoek als van originaliteit in zijn theorieën, geeft thans een samenvatting over het Romeinse muntwezen in de Keizertijd, die ook voor een leek op dit gebied gemakkelijk leesbaar, ja uiterst boeiend is. De lezer, die hier een compleet handboek verwacht, komt bedrogen uit. Hij zal hier minder in vinden, maar vooral ook veel meer. Ongemerkt wordt hij midden in het labyrinth der huidige problemen geleid, waar de vaste hand van de schrijver hem echter veilig rond leidt.

Het eerste deel wijst op de diepgaande verandering, die het principaat ook op dit gebied teweeg brengt, geeft de zeer belangrijke ontwikkeling direct na de slag bij Actium weer en bevat bovendien een bondige uiteenzetting van de structuur van het muntwezen, de denominaties, waarden en zo meer. Het ontstaan van een wereld-muntwezen, het netwerk van nieuwe muntplaatsen over het geheele Romeinse rijk vormen het onderwerp van het tweede deel.

In het derde deel betreedt de schrijver een randgebied: Het provinciale muntwezen, de voorlopers van de penning en de contramerken worden behandeld. Deze behandeling is misschien in algemeen verband wat al te uitvoerig, maar deze problemen liggen de schrijver nu eenmaal na aan het hart en zijn elders uitvoerig beredeneerde theorieën vindt men met genoegen hier in eenvoudige en beknopte vorm terug. Evenzeer gaat hem het probleem der herdenkingen en verjaardagen ter harte, waaraan dan ook in het vijfde deel een eveneens onevenredig grote aandacht wordt besteed. Daarentegen wordt in het laatste deel het verval van het muntwezen wel wat summier afgedaan. Daartussen vindt het belangrijke thema der personificaties een meer objectieve behandeling.

Lijsten van Latijnse termen en van de keizers, overzichtelijk gegroepeerd, verhogen de bruikbaarheid voor de leek, terwijl de vakman in de achter in het boek geplaatste noten een schat van bibliografische gegevens vindt. Een uitvoerig register wijst een ieder de weg. De syste-

matisch samengestelde platen, van uitnemende kwaliteit, illustreren de tekst en vullen deze tevens aan.

Kortom, dit zeer aantrekkelijke boek geeft een sterk persoonlijke behandeling van het Romeinse muntwezen, die juist door zijn subjectiviteit de numismaticus zal stimuleren en de algemeen in de Oudheid geïnteresseerde een verrassend inzicht kan geven in de mogelijkheden en perspectieven van de moderne Romeinse numismatiek.

A. N. Z.—J. J.

W. J. de Boone, *De Franken van hun eerste optreden tot de dood van Childerik*, Amsterdam 1954.

In zijn belangrijke dissertatie over de Franken maakt Dr. De Boone in ruime mate en op zeer deskundige wijze gebruik van de muntvondsten als historische bron, op zijn minst gelijkgerechtigd met de litteraire overlevering. Terecht; de altijd nauwkeurig te dateren muntvondsten zijn steeds een objectief getuigenis en van bewoning, en van naderend onraad en dus voor het nasporen van migraties van eminent belang.

Onder keizer Gallienus, omstreeks 260, trokken de Franken het Romeinse rijk binnen en wel over de Rijn grens via Nijmegen, de Betuwe en N. Brabant, zodat dit nog vrij verwarde hoofdstuk der Romeinse geschiedenis tevens deel uitmaakt van onze vaderlandse historie. Zorgvuldig worden door de schrijver de muntvondsten hier te lande, in België en N. Frankrijk nagegaan tijdens de periode van Gallienus tot Diocletianus (253—284), het herstel onder Diocletianus en Constantijn (284—337), de regeringen van Constantijns zoons en van Julianus de Afvallige (337—363), van Valentinianus I tot en met Theodosius (364—395), van Honorius (393—423) en daarna tot de dood van Childerik (423—481). Ook het ontbreken van muntvondsten in een bepaalde periode in een bepaalde streek kan een interessante aanwijzing zijn. Een belangrijke conclusie die de schrijver uit de muntvondsten in Vlaanderen trekt, is, dat invallen over zee uit de N. Nederlanden op de Vlaamse kust plaats vonden tussen 260 en 290; Van Gansbeke¹⁾ was tot een dergelijke conclusie gekomen. De dertien kaartjes met muntvondsten uit de verschillende perioden vormen op zichzelf al waardevol materiaal.

Jammer alleen, dat dit ook voor buitenlanders zo waardevolle werk voor hen slechts toegankelijk wordt gemaakt door een al te kort en helaas slecht gesteld Frans résumé.

A. N. Z.—J. J.

¹⁾ P. van Gansbeke, „Les invasions germaniques en Gaule sous le règne de Postume (259—268) et le témoignage des monnaies”, *Revue belge de Numismatique* 98 (1952), 5—30.